

La Barcelona revolucionària de 1936. Una història de les seves barricades, per Josep Pimentel.

Josep Pimentel, humanista, autor del llibre *Barricada, Una història de la Barcelona Revolucionària*

El fet que durant l'estiu de 1936 es produís a la ciutat de Barcelona i a molts altres municipis de Catalunya una veritable revolució social, ve motivat, entre altres factors, pel profund arrelament de les idees llibertàries a la societat barcelonina.

L'any 1870 marca un punt d'inflexió en el moviment obrer català amb l'adhesió de les societats obreres a l'Associació Internacional de Treballadors (AIT), de tendència bakuninista.

Les pretensions d'aquest nou espai polític, social i cultural van ser la destrucció de l'estat i del capitalisme per donar lloc al naixement d'una societat sense classes.

Es va anar construint per part dels obrers una societat paral·lela a la capitalista, amb els seus ateneus, les seves escoles, les seves cooperatives, els seus centres excursionistes, la seva premsa... encara que fos a temps parcial al finalitzar la seva jornada laboral.

L'anarquisme popular va arrelar entre les classes populars. Les seves principals característiques van ser la solidaritat i la fe en el progrés. Van donar suport incondicional a qualsevol causa. Els desposseïts van trobar en aquestes idees un vehicle d'expressió a les seves necessitats.

La Barcelona d'entreguerres va ser un pol d'atracció de migrants, fet que va provocar l'explosió de la segona corona. L'any 1930, el 36% de la població de Catalunya vivien a Barcelona. Aquesta ciutat obrera densament poblada, no reunia les condicions higièniques mínimes.

La vida quotidiana es produïa en la proximitat i els carrers van ser l'extensió de la casa proletària. La solidaritat entre veïns va ser un element clau per què els espais de cohesió comunitari fossin tan potents.

Aquests barris obrers no es van convertir en guetos, la cultura aportava sentit col·lectiu d'identitat i de lluita.

La Confederació Nacional del Treball (CNT) que va néixer el 1910, estava fortament implantada en els barris barcelonins. Aquesta organització, que abordava els problemes de la vida quotidiana, es va convertir en un instrument al servei dels humils i a la vegada en una amenaça per a l'ordre públic. Va aconseguir atreure als obrers manuals nouvinguts. Va ser l'única organització que els va acceptar tal com eren. Va ser la força sindical majoritària a la capital catalana.

La tradició de protesta, la cultura d'acció directa i l'anhel d'aconseguir una societat sense classes va tenir el seu moment en la història el 19 de juliol de 1936. Un cop sufocada la rebel·lió militar, els exclosos de Barcelona es van convertir en els protagonistes d'aquesta història, va ser la "revolució dels pobres".

L'element extern diferenciador d'aquesta revolució van ser les barricades. Aquestes s'aixecaren per tota la ciutat, va ser un element més de demostració de força dels barris. En la seva construcció van participar la major part de les classes populars barcelonines. En un primer moment, només es van desmuntar aquelles que dificultaren el pas. Les barricades aportaren control, defensa i autonomia als barris de la ciutat.

Durant aquest "curt estiu de l'anarquia" els sindicats van la principal autoritat i la CNT va ser

Es van produir molts canvis a la vida quotidiana, es van aplicar mesures per pal·liar la Barcelona insalubre. Per tal de reduir la taxa de mortalitat infantil de la ciutat, que era de les més altes d'Europa, es va proposar la socialització dels serveis de salut.

També va tenir lloc una veritable revolució urbana amb nous usos d'espais públics i urbans. Esglésies, convents, cases de l'alta burgesia i edificis de la patronal es van convertir en menjadors populars, biblioteques, hospitals o edificis sindicals.

El col·lectivisme es va estendre per la ciutat. L'ocupació i la posada en marxa de les fàbriques per part dels obrers va ser molt ràpida. Es col·lectivitzaren la construcció, la indústria metal·lúrgica, els serveis públics, els escorxadors, els transports, els serveis de salut, els cinemes, els teatres, les perruqueries, els hotels, la distribució d'aliments...

A mode d'exemple, el 24 de juliol de 1936 el Comitè Obrer prenia el control del ferrocarril metropolità de Barcelona. Entre moltes altres mesures, es va implantar un sistema tarifari integrat entre el metro, el tramvia i els autobusos.

Durant els primers mesos es va eradicar la mendicitat i es van estendre per la ciutat menjadors populars. L'abundància de recursos no va durar molts mesos. La fam i la recerca d'aliments es va convertir en una constant a partir dels primers mesos de 1937.

A conseqüència de l'escassetat de productes, a mitjans de 1937, van aflorar a la ciutat venedors i venedores ambulants pels barris i es va estendre la barata de productes entre els seus habitants. Es canviaven tot tipus de productes i el tabac es va convertir en el principal valor de canvi.

Quan es van esgotar les existències, la situació es va tornar tràgica i el somni revolucionari va començar a esvair-se.

El 3 de maig de 1937, amb una ordre signada pel conseller d'Ordre Públic de la Generalitat, el comissari de policia Rodríguez Sales amb dos-cents policies van intentar assaltar l'empresa de Telecomunicacions Telefònica col·lectivitzada per la CNT.

Entre el 3 i el 7 de maig es van tornar a aixecar més barricades a la ciutat de Barcelona en protesta per aquest intent d'ocupació per part del govern de l'emblemàtica Telefònica. En canvi, aquesta vegada, van ser les cúpules del sindicat anarcosindicalista que van cridar per tal que els obrers desmuntessin les barricades. Aquest va ser el primer moment de desconexió entre aquests obrers i les cúpules sindicals. Aquell divendres 7 de maig, va ser per a molts un punt d'inflexió, la ciutat va començar a deixar d'estar de mans de les classes populars, el somni revolucionari començava a tocar la seva fi.

Barcelona va ser la primera gran ciutat europea que va patir bombardejos indiscriminats sobre la població civil amb l'objectiu de sembrar el terror entre la població civil per tal de minvar la seva autoestima i desmoralitzar-la.

Els barris obrers en els quals es concentraven els refugiats van sofrir especialment els bombardejos. A tall d'exemple, els bombardejos del 18 de març de 1938 van acabar amb un balanç de més de mil víctimes mortals i més de tres mil ferits.

Al gener de 1939, les tropes franquistes van ocupar Barcelona i amb elles va arribar la repressió, la presó, les execucions, la humiliació i l'exili.

Tot va acabar, menys el record d'aquella experiència única que va quedar en la memòria d'aquesta Barcelona popular, obrera i llibertària que no ha de caure en l'oblit.

Aquest article forma part del projecte Fem Història- Fem Barcelona, coordinat per Tot Història Associació Cultural amb la col·laboració de l'Institut de Cultura de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona i el Centre Cívic Pati Llimona.

Per citar l'article: Pimentel, J. (2015). La Barcelona revolucionària de 1936. Una història de les seves barricades. *Catxipanda*, 2(1). Recuperat (data de visualització), a <http://wpu.ir/kxjhf>